

ПРЕДЛОГ

На основу члана 41а став 2. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС” бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12-УС, 72/12, 7/14-УС, 44/14 и 30/18-др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ О ПРОГЛАШЕЊУ ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „ПЛАНИНА ЈЕЛИЦА”

Члан 1.

Подручје планине Јелице, налази се у западној Србији, јужно од Чачака и северноисточно од Гуче и представља природну границу између Драгачева и Чачанске котлине, док на њеном северозападном делу прелази у Овчар планину а у југоисточном делу надовезује на подручје Пекчанице, ставља се под заштиту као заштићено подручје под именом Предео изузетних одлика „Планина Јелица” подручје II категорије - заштићено подручје од великог значаја (у даљем тексту: Предео изузетних одлика „Планина Јелица”).

Члан 2.

Предео изузетних одлика „Планина Јелица” ставља се под заштиту ради очувања геолошке, биолошке, предеоне разноврсности, културно-историјског наслеђа и атрактивних морфолошких особености, нарочито: сложених тектонских односа литолошких јединица, изграђених од метаморфних стена и магматита, седимената мезозојске и кенозојске старости; карстних извора распорођених по северном и североисточном ободу тријаског кречњачког масива на потезу од Атенице до Рајца; шумских станишта брдско-планинског региона од најнижег појаса под климатогеном шумом храстова сладуна и цера (*Quercetum frainetto-cerris*), на гребенима и међудолинским косама шумом китњака (*Quercetum petraea*) у увалама и на стрмим осојним странама брдском буковом шумом (*Fagetum moesiacaе submontanum*), а на већим надморским висинама (изнад 800 m) планинском буковом шумом (*Fagetum moesiacaе montanum*); станишта и популације дивље флоре (630 биљних врста) од којих се изваја кадивка (*Kitaibela vitifolia*) и барска папрат (*Thelypteris palustris*); станишта и популација дивље фауне, а посебно поточни рак (*Austropotamobius torrentium*), инсеката букова стрижибуба (*Morimus funereus*), велики купусар (*Pieris brassicae*) и мнемозина (*Parnassius mnemosyne*); гмизаваца и водоземаца и то даждевњак (*Salamandra salamandra*), грчка жаба (*Rana graeca*), шумски гуштер (*Darevskia praticola*), смук (*Zamenis longissimus*); птица сиви соко (*Falco peregrinus*), осичар (*Pernis apivorus*), мали детлић (*Dryobates minor*), црна жуна (*Dryocopus martius*), сива жуна (*Picus canus*), беловрата мухарица (*Ficedula albicollis*), руси сврачак (*Lanius collurio*); сисара и то пољска волухарица (*Crocidura leucodon*), зец (*Lepus europaeus*), риђа ласица (*Mustela nivalis*); сложене предеоне вредности са карактеристичним облицима рељефа-прозорац „Стјеничко окно”, пећина Светог Јована Стјеничког и Савина пећина.

Присутне су 32 реликтне и седам ендемичних врста биљака.

У водотоцима Жежевачки поток и Петничка река, евидентирана је само једна врста риба, и то поточна мрена (*Barbus balcanicus*), која представља врсту од националног и међународног значаја.

Забележено је присуство 9 врста водоземаца, што чини 39,13% од укупног броја врста водоземаца који насељавају Републику Србију и 9 врста гмизаваца, што чини 33,33% њиховог диверзитета у Републици Србији. Од евидентираних 18 врста водоземаца и гмизаваца, 12 врста су строго заштићене, три су заштићене дивље врсте и три без статуса заштите.

На подручју планине Јелице евидентирано је 49 врста инсеката из редова правокрилаца, лептира и тврдокрилаца, од којих су три врсте строго заштићене и једна је заштићена дивља врста која је од међународног значаја.

Забележено је укупно 100 врста птица, што представља око 28% од укупног броја врста птица у Републици Србији. Највећи број врста птица на овом подручју је строго заштићено и има национални значај, а евидентирано је 18 од међународног значаја.

Подручје стално или повремено настањује око 40 врста сисара, што је мање од половине врста до сада регистрованих у Републици Србији. Од карактеристичних степских врста јављају се пољска волухарица (*Microtus arvalis*), зец (*Lepus europaeus*) и ласица (*Mustela nivalis*).

Заштићеном подручју посебну вредност дају заштићена непокретна културна добра: Манастир Стијеник, Црква Светог Николе у Жевици и Археолошко налазиште Градина у Грабу, као и археолошки локалитети: Црквине и Манастир.

Члан 3.

Предео изузетних одлика „Планина Јелица”, налази се на територији градова Чачка на површини од 3.653,47 ха (КО Атеница, Бањица, Брезовица, Жевица, Лозница, Петница, Премећа, Рајац и Трнава) и Краљево на површини од 432,38 ха (КО Лазац) и општине Лучани на површини од 2.110,39 ха (КО Горачићи, Граб, Губеревци, Каона, Милатовићи и Властелице).

Површина Предела изузетних одлика „Планина Јелица” износи 6.196,24 ха, од чега је у државној својини 2.718,96 ха (43,88 %), у приватној својини 2.787,73 ха (44,99 %), у јавној својини 139,70 ха (2,25 %), у црквеној својини 30,82 ха (0,50 %) и у другим облицима својине 519,03 ха (8,38 %).

Опис границе и графички приказ Предела изузетних одлика „Планина Јелица”, дати су у Прилогу – Опис границе и графички приказ Предела изузетних одлика „Планина Јелица”, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 4.

На подручју Предела изузетних одлика „Планина Јелица” утврђују се режими заштите I, II и III степена.

Режим заштите I степена обухвата површину од 259,96 ха, односно 4,20 % површине Предела изузетних одлика „Планина Јелица” у оквиру којег се налазе локалитети:

1) „Зовљак”, укупне површине 138,07 ха (100 % у државној својини), налази се на територији града Чачка (КО Атеница, Трнава) и општине Лучани (КО Горачићи);

2) „Небошка коса”, укупне површине 81,57 ха (100 % у државној својини), налази се на територији града Чачка (КО Трнава);

3) „Стјеник”, укупне површине 40,32 ха (100 % у државној својини), налази се на територији града Чачка (КО Трнава).

Режим заштите II степена обухвата површину од 926,53 ха, односно 14,95 % површине Предела изузетних одлика „Планина Јелица”, и то локалитет „Јелица”, укупне површине 926,52 ха (40,76 % у државној, 45,11 % у јавној и 14,13 % у

приватној својини), на територији града Чачка (КО Атеница, Бањица, Трнава и Жежевица) и општине Лучани (КО Горачићи).

Режим заштите III степена укупне површине од 5.009,75 ha, односно 80,85 % површине Предела изузетних одлика „Планина Јелица”, обухвата преостали део заштићеног подручја који није обухваћен режимом заштите I и II степена.

Члан 5.

На подручју Предела изузетних одлика „Планина Јелица“, на површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, спроводи се проактивна заштита, где се могу вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу.

Осим забране радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе, на површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, забрањују се и:

- 1) изградња индустријских објеката;
  - 2) изградња хидроелектрана, ветроелектрана и електрана на био-гас;
  - 3) образовање депонија;
  - 4) промена намене водног, пољопривредног, шумског и ливадског земљишта, осим у случајевима прописаним Законом;
  - 5) каптажни или регулациони радови у долини потока који могу негативно утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода;
  - 6) изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водотоке и земљиште;
  - 7) прерада и предконцентрације минералних сировина;
  - 8) изградња већих смештајних капацитета (хотела и сл.);
  - 9) изградња стамбених, економских и помоћних објеката пољопривредних домаћинстава изван грађевинских подручја утврђених посебним планским и урбанистичким документима;
  - 10) изградња викенд објеката изван грађевинских подручја утврђених посебним планским и урбанистичким документима;
  - 11) чиста сеча шума и крчење земљишта и обављање других радњи на местима и на начин који могу изазвати процесе јаке и ексцесивне водне ерозије;
  - 12) уништавање и сакупљање биљних и животињских врста које су наведене у Прилогу I и II Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, као и у „Црвеним књигама флоре и фауне Србије” и „Црвеним листама” међународно значајних врста;
  - 13) складиштење, одлагање и бацање смећа и отпадних материјала ван места одређених за ту намену као и нерегулисано одлагање стајског ђубрета;
  - 14) руковање отровним хемијским материјама и нафтним дериватима на начин који може проузроковати загађивање земљишта и вода;
  - 15) радње и активности којима се угрожава фауна риба – наноси штета рибљем фонду, чиме се ремети њихов мрест, раст, исхрана и кретање;
  - 16) радње и активности којима се мења квалитет и квантитет воде у водотоцима;
  - 17) рекреативни риболов.
- Радови и активности ограничавају се на:
- 1) риболов у научноистраживачке сврхе;

2) геолошка истраживања минералних сировина у зависности од стања на терену и утврђеним вредностима, односно степену деградације, а на удаљености која су већа од 3 km од зона I режима заштите, осим геолошких истраживања која су већ у складу са одобреним геолошким истраживањима;

3) паљење ватре, на местима одређеним за ту намену;

4) експлоатацију минералних сировина у зависности од стања на терену и природних вредности, односно степена деградације, осим експлоатације минералних сировина на већ постојећим експлоатационим пољима;

5) каптирање извора, изградња водозахвата, дубоких бушотина или издвојених објеката за потребе водоснабдевања појединачних домаћинстава;

6) формирање пољопривредних монокултура;

7) неконтролисану примену хемијских препарата у конвенционалној пољопривредној производњи.

Члан 6.

На подручју Предела изузетних одлика „Планина Јелица”, на површинама на којима је утврђен режим заштите II степена спроводи се активна заштита ради очувања и унапређења природних вредности, посебно кроз мере управљања популацијама дивљих биљака и животиња, одржавање и побољшање услова у природним стаништима и традиционално коришћење природних ресурса.

Осим забране радова и активности, које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и чланом 5. ове уредбе, у режиму заштите II степена забрањује се и:

1) пренамена површина на којима се налазе шумска станишта;

2) изградња јавних скијалишта и скијашке инфраструктуре (ски стазе, жичаре, гондоле, инсталације за осветљење или оснежавање и др.);

3) изградња акумулација;

4) пренамена површина на којима се налазе влажна станишта или извођење активности којима се оне исушују;

5) чиста сеча шума која није планирана као редован вид обнављања шума, осим у случајевима прописаним Законом о шумама;

6) постављање, односно укуцавање табли и других обавештења на стаблима;

7) уништавање гнезда птица;

8) превођење вода и измену хидродинамичких карактеристика и режима потока и река, као и све друге радове и интервенције које могу негативно утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода;

9) садња дрвенастих и жбунастих врста на подручјима са утврђеним вредностима геодиверзитета;

10) слободно испуштање отпадних и загађујућих вода у водотоке;

11) преоравање природних ливада и пашњака;

12) узнемиравање птица и других животиња у репродуктивном периоду.

Радови и активности ограничавају се на:

1) активности на извођењу хитних и неопходних санационих шумских радова након акцидентних ситуација приликом ветролома, ветроизвала, пожара, каламитета инсеката и слично;

2) спровођење одговарајућих мера противпожарне и против ерозионе заштите;

3) газдовање шумама и шумским земљиштима у складу са плановима и основама газдовања шумама, а којима се обезбеђује одржавање постојећих шумских екосистема, умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама;

- 4) активности везане за унапређење популација ретких и угрожених биљних и животињских врста;
- 5) контролисано сакупљање лековитог биља;
- 6) праћење стања флоре и фауне;
- 7) спровођење активности у оквиру научноистраживачких радова и праћење природних процеса;
- 8) ловство на санитарни лов дивљачи, заштиту и унапређивање популација дивљачи у ловишту и мере на унапређивању станишта дивљачи, у складу са планским актима из области ловства;
- 9) испашу стоке;
- 10) кошење ливада и коришћење траве;
- 11) преоравање травнатих површина, односно пренамена ливада и пашњака у ораничне површине;
- 12) постављање наменских кућица за гнезђење птица на одређеним локацијама, уз редовно одржавање и мониторинг;
- 13) изградњу мањих објеката за презентацију природних и традиционалних вредности у складу са потребама екотуризма;
- 14) сакупљање и транспорт неопасног отпада;
- 15) предузимање мера и активности заштите акватичних екосистема од свих видова загађења, промена хидролошког режима и квалитета воде и деградације станишта;
- 16) доградња и реконструкција економских објеката у функцији пољопривредне производње, као и за потребе пољопривредних газдинстава;
- 17) изградња објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи;
- 18) уређење пешачких, планинарских и бициклистичких стаза;
- 19) конзерваторске пројекте у складу са законом којим се уређују културна добра.

Члан 7.

На подручју Предела изузетних одлика „Планина Јелица”, на површинама на којима је утврђен режим заштите I степена спроводи се строга заштита, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.

Осим забране радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и чл. 5. и 6. ове уредбе, у режиму заштите I степена забрањују се сви други облици коришћења простора и извођење било каквих радова и активности.

Радови и активности ограничавају се на:

- 1) научна истраживања и праћење природних процеса;
- 2) контролисану (бројно, временски и просторно) посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе;
- 3) обележавање граница;
- 4) спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, природних непогода, удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност министарства надлежног за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство);
- 5) одржавање постојећих објеката, као што су високонапонски далеководи, и постојећих шумских путева;
- 6) одржавање постојећих планинарских и пешачких стаза, односно извођење радова у оквиру постојећих габарита стаза без утицаја на околни простор.

Члан 8.

Предео изузетних одлика „Планина Јелица” поверава се на управљање Јавном предузећу „Србијашуме”, Београд (у даљем тексту: Управљач).

У обављању законом утврђених послова управљања заштићеним подручјем, Управљач је овлашћен и дужан нарочито да: организује чуварску службу; обележи заштићено подручје и подручје заштитне зоне; донесе план управљања, годишњи програм управљања и акт о унутрашњем реду и чуварској служби; води евиденције о природним вредностима и људским активностима; обавештава кориснике заштићеног подручја и заштитне зоне о могућностима за обављање радова и активности; учествује у поступку утврђивања накнаде за ускраћивање или ограничавање права коришћења; издаје сагласности и одобрења; прати стање и води евиденције о природним вредностима, непокретностима и људским активностима; утврђује и наплаћује накнаде за коришћење заштићеног подручја.

Члан 9.

Очување, унапређење, одрживо коришћење и приказивање природних и других вредности Предела изузетних одлика „Планина Јелица”, спроводи се према плану управљања који доноси Управљач на период од десет година (у даљем тексту: План управљања), са садржином и на начин прописан законом којим се уређује заштита природе.

План управљања садржи циљеве и приоритетне задатке очувања повољног стања заштитне зоне, као и превентивне мере заштите од пожара у складу са законом којим се уређује заштита од пожара и прописима донетим на основу тог закона.

План управљања Управљач доноси и доставља Министарству најкасније у року од десет месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У поступку давања сагласности на План управљања, министарство прибавља мишљења министарстава надлежних за послове науке, просвете, туризма, просторног планирања, водопривреде, рударства, пољопривреде, шумарства и финансија.

Управљач је дужан да једном у три године анализира спровођење Плана управљања и остварене резултате и по потреби изврши његову ревизију.

До доношења Плана управљања, Управљач врши послове на основу годишњег програма управљања који је дужан да донесе и достави Министарству на сагласност у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Годишњи програм управљања из става 6. овог члана садржи нарочито: сажет приказ природних и других вредности заштићеног подручја, циљева заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање; детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја; приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, првенствено Плана управљања, акта о унутрашњем реду и чуварској служби и акта о накнади за коришћење заштићеног подручја; приказ задатака на обележавању заштићеног подручја, заснивању информационог система и противпожарној заштити; приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава.

Члан 10.

Управљач је дужан да обезбеди спровођење режима заштите, односно унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са правилником о унутрашњем

реду и чуварској служби који доноси уз сагласност Министарства у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У оквиру садржине прописане Законом о заштити природе, правилником из става 1. овог члана се ближе утврђују забрањени радови и активности, као и правила и услови обављања радова и активности који су допуштени на подручју Предела изузетних одлика „Планина Јелица”.

Правилник се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 11.

Управљач је дужан да на прописан начин обележи Предео изузетних одлика „Планина Јелица”, његове спољне границе и границе површина, односно локалитета са режимом заштите I, II и III степена најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Министарство заштите животне средине доставиће акт о проглашењу заштићеног подручја Републичком геодетском заводу, по службеној дужности након проглашења, ради уписа у катастар.

Члан 12.

Управљач ће у року од две године од дана ступања на снагу ове уредбе изградити софтверско решење о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Пределом изузетних одлика „Планина Јелица”.

Члан 13.

Висину накнаде за коришћење Предела изузетних одлика „Планина Јелица”, својим актом утврђује Управљач, у складу са законом којим се уређују накнаде за коришћење јавних добара.

Члан 14.

Управљач је дужан да у року од дванаест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе, образује Савет корисника ради међусобне сарадње и обезбеђивања интереса локалног становништва и других корисника заштићеног подручја.

Члан 15.

Забране и ограничења прописане овом уредбом, не односе се на војне објекте, комплексе, инсталације и приступне путеве, који су изграђени или се планирају градити за потребе Војске Србије, као и активности које Војска Србије изводи или ће изводити за потребе одбране Републике Србије.

Члан 16.

Средства за спровођење Плана управљања Пределом изузетних одлика „Планина Јелица“, обезбеђују се из буџета Републике Србије, од накнаде за коришћење заштићеног подручја, прихода остварених обављањем делатности Управљача и из других извора у складу са законом.

Члан 17.

Плански документи, планови, програми и основе из области шумарства, ловства, управљања рибљим фондом, водопривреде, пољопривреде и туризма и други програми и планови који се односе на коришћење природних ресурса и простора у заштићеном подручју Предела изузетних одлика „Планина Јелица“, усагласиће се са

Просторним планом Републике Србије, овом уредбом и Планом управљања из члана 9. ове уредбе.

Члан 18.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 Број:
У Београду, 2024. године

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК

Милош Вучевић, с.р